

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 31 hallituksen esityksestä laiksi ulkomaalaisvaltuutetusta

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 9 päivältä lokakuuta 1990 lähettänyt hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 169 ulkoasiainvaliokuntaan.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lakivaliokunta on antanut asiasta liitteenä olevan lausunnon.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina ulkomaalaiskuraattori Tarja Summa sosiaali- ja terveysministeriöstä ja ylitarkastaja Pentti Viisanen sisäasiainministeriöstä.

Käsiteltävään asian ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen perustetaan ulkomaalaisvaltuutetun virka ulkomaalaisten aseman turvaamista sekä ulkomaalaisten, viranomaisten ja järjestöjen yhteistoiminnan edistämistä varten. Ulkomaalaisvaltuutetun virka tulee nimikkeeltään epäonnistuneeksi havaitun ulkomaalaiskuraattorin viran sijaan. Esitys liittyy hallituksen esitykseen n:o 47 ulkomaalaislaiksi. Laki on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti uuden ulkomaalaislain kanssa.

Ulkoasiainvaliokunta yhtyy lakivaliokunnan lausunnossa esitettyyn kantaan ulkomaalaiskuraattorin viran tarpeellisuudesta. Hallituksen esitys vastaakin sisällöltään lähinnä nykyistä käytäntöä eikä tarkoituksena ole muuttaa viranomaisten välisiä toimivaltasuhteita.

Lakivaliokunnassa on kiinnitetty huomiota siihen, että ulkomaalaislakiehdotuksesta puuttuu voimassa olevan ulkomaalaisasetuksen säännös, jonka mukaan ulkomaalaiskuraattoria on kuultava turvapaikka-asian valmistavassa käsittelyssä. Säännöksen puuttuminen johtaisi siihen, että ulkomaalaisvaltuutettu ei nyt käsiteltävään lakiehdotuksen 6 §:n nojalla saisi turvapaikkahakemusta koskevia salassapidettäviä tietoja.

Lakivaliokunta on tämän vuoksi ulkomaalaislakia koskevassa lausunnossaan esittänyt

ulkoasiainvaliokunnalle, että ulkomaalaislakiehdotuksen 33 (34) §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti. Sen mukaan ulkomaalaisvaltuutetulle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi turvapaikkahakemusten käsittelyssä, ellei sitä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Ulkoasiainvaliokunta on ulkomaalaislakia koskevassa mietinnössään n:o 30 säilyttänyt säännöksen muuttamattomana.

Ulkomaalaisvaltuutetun vaitiolovelvollisuutta koskevat perussäännökset ovat valtion virkamieslain 23 §:ssä ja rikoslain 40 luvun 3 §:ssä. Näiden lisäksi lakiehdotuksen 7 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että salassapitovelvollisuus koskee myös tietoja yksityishenkilöiden oloista, terveydentilasta, taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammatillisaisuudesta. Lakivaliokunta esittää lausunnossaan, että lakiehdotuksen 6 §:n 2 momenttiin lisättäisiin säännös erityisestä vaitiolovelvollisuudesta tämän pykälän nojalla saatavia tietoja varten.

Ulkoasiainvaliokunta katsoo ulkomaalaisvaltuutetun vaitiolovelvollisuutta koskevien perussäännösten riittävän myös lakiehdotuksen 6 §:n nojalla saatavien tietojen suojaamiseksi. Valiokunta korostaa samalla, että tietojensaantioikeus rajoittuu ainoastaan niihin tietoihin, joita ulkomaalaisvaltuutettu tarvitsee hoitaakseen hänelle laissa ulkomaalaisvaltuutetusta ja ulkomaalaislaissa säädetyt tehtävät.

Koska lakiehdotus liittyy hallituksen esitykseen ulkomaalaislaiksi, hallituksen esityksessä ehdotetaan, että laki ulkomaalaisvaltuutetusta tulisi voimaan samanaikaisesti ulkomaalaislain kanssa. Ulkoasiainvaliokunta on ulkomaalaislaista antamassaan mietinnössä katsonut, että ulkomaalaislaki olisi pyrittävä saattamaan voimaan mahdollisimman pian. Jos ulkomaalaislakia ei kuitenkaan saataisi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1991, ulkoasiainvaliokunta ei näe estettä sille, että laki ulkomaalaisvaltuutetusta tulisi erikseen voimaan jo mainitusta ajankohdasta lukien.

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 7 päivänä helmikuuta 1991

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Aaltonen, varapuheenjohtaja Melin ja jäsenet Aitto-

niemi, Almgren, Elo, Hilpelä, Järvenpää, Kuuskoski-Vikatmaa, Wahlström ja Väänänen sekä varajäsenet Helle, Kekkonen ja Laine.

EDUSKUNNAN
LAKIVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä

20 päivänä joulukuuta 1990

Lausunto n:o 5

Ulkoasiainvaliokunnalle

Ulkoasiainvaliokunta on 19 päivänä loka-kuuta 1990 päivätyllä kirjeellään pyytänyt lakivaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 169 laiksi ulkomaalaisvaltuutetusta.

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuultavina vt. hallitusneuvos Aino-Inkeri Hansson ja vt. nuorempi hallitussihteeri Kaija Tanttinen sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Pentti Visanen sisäasiainministeriöstä ja lainsäädäntöneuvos Arto Kosonen oikeusministeriöstä.

Käsiteltyään asian valiokunta esittää lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys. Esityksessä ehdotetaan, että sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen perustetaan ulkomaalaisvaltuutetun virka ulkomaalaisten aseman turvaamista sekä ulkomaalaisten, viranomaisten ja järjestöjen yhteistöiminnan edistämistä varten. Ulkomaalaisvaltuutetun virka tulee nimikkeeltään epäonnistuneeksi havaitun ulkomaalaiskuraattorin viran sijaan.

Esitys liittyy hallituksen esitykseen n:o 47 ulkomaalaislaiksi ja se on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti uuden ulkomaalaislain kanssa.

Valiokunnan kannanotot. Ulkomaalaiskuraattorin virka on osoittautunut tarpeelliseksi. Hallituksen esitys vastaakin sisällöltään lähinnä nykyistä käytäntöä eikä tarkoituksena ole muuttaa viranomaisten toimivaltasuhteita, lähinnä vain epäonnistuneeksi koettu virkanimike muutetaan.

Lakivaliokunnassa on kiinnitetty huomiota siihen, että ulkomaalaislakiehdotuksesta puuttuu voimassa oleva ulkomaalaisasetuksen säännös, jonka mukaan ulkomaalaiskuraattoria on kuultava turvapaikka-asian valmistavassa kä-

sittelyssä. Tämän säännöksen puuttuminen ja hallituksen esityksessä käytetty lakisystematiikka johtaisivat siihen, että ulkomaalaisvaltuutettu ei lakiehdotuksen 6 §:n nojalla saisi turvapaikkahakemusta koskevia salassapidettäviä tietoja. Näin hänen todelliset vaikutusmahdollisuutensa turvapaikka-asioissa jossain määrin vähenisivät ja hänen toimialansa kapenisi ulkomaalaiskuraattoriin verrattuna.

Lakivaliokunta on lausunnossaan n:o 4/20.12.1990 esittänyt ulkoasiainvaliokunnalle, että ulkomaalaislakiehdotuksen 33 (34) §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan ulkomaalaisvaltuutetulle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi turvapaikkahakemuksen käsitelyssä, ellei sitä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Mikäli esitys hyväksytään, ulkomaalaisvaltuutetulla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tietoja myös turvapaikkahakemusta koskevista asiakirjoista.

Ulkomaalaisvaltuutetun vaitiolovelvollisuutta koskevat perussäännökset ovat valtion virkamieslain 23 §:ssä ja rikoslain 40 luvun 5 §:ssä. Näiden lisäksi lakiehdotuksen 7 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että salassapitovelvollisuus koskee myös yksityishenkilöiden oloista, terveydentilasta ym. saatuja tietoja. On kuitenkin mahdollista, että ulkomaalaisvaltuutettu erityisesti 6 §:n nojalla saisi myös muita ei-yksityisiä tietoja viranomaisilta. Tämän vuoksi valiokunta esittää, että lakiehdotuksen 6 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin tällaisia tietoja koskevasta salassapitovelvollisuudesta. Uusi 2 momentti voisi kuulua näin:

”Ulkomaalaisvaltuutetun on pidettävä näin saamansa tiedot salassa.”

Edellä lausutun perusteella lakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotusta hyväksyttäessä otettaisiin huomioon edellä esitetyt huomautukset.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Björkstrand, varapuheenjohtaja Urpilainen ja jäsenet Hacklin, Häkämies, Jokinen, Jätteenmä-

ki, Linnainmaa, Moilanen, Niinistö, Paloheimo, Pohjola, Ryyänänen, Taina, Tykkyläinen, Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö.
